

ROZHLEDY

ANTONÍN VAŠEK

PŘÍPRAVY KARPATSKÉHO JAZYKOVÉHO ATLASU

Studium jazykových kontaktů v zemích karpatského areálu už dlouhou dobu poutá zájem jazykovědců, a protože jde o teritoriální oblast po různých stránkách svébytnou, osobitou, tedy také zájem badatelů jiných vědních oborů — etnografů s folkloristy a historiků především. Je tomu tak proto, že činitel, který snad nejvíce přispěl ke vzniku specifické karpatské kultury, byla známá karpatská salašnická kolonizace (zvaná také — nezcela přesně — valašská).¹⁾ Tato skutečnost vedla však bohužel k tomu, že se vliv této kolonizace na formování jazykové situace v Karpatech leckdy uváděl jako jediný relevantní faktor tamního jazykového vývoje, ba že se dokonce studium karpatských jazykových kontaktů po léta zplošťovalo na studium rumunského jazykového působení na mluvu obyvatelstva jiných zemí, ať už se badatelé přikláněli k absolutizování tohoto vlivu, anebo naopak k jeho úplnému popírání.²⁾ A přece jedině nezaujaté zkoumání příčin a důsledků všech oněch rozmanitých mezijazykových i tautolingvních kontaktů v karpatském areálu, tato moderní lingvistická karpatologie, přistupující ke zkoumání jazykových kontaktů přihlížejíc ke všem zjiitelným faktorům jazykového vývoje (extralingvním, interlingvním i intralingvním) i k vzájemné komplexnosti, komplementárnosti a kauzálnosti jejich působení, umožňuje badateli pravdivé poznání studované jazykové skutečnosti.³⁾

Na základě řady přípravných prací časopiseckých i knižních⁴⁾ vznikl tak v nedávné minulosti aktuální mezinárodní lingvistický projekt Karpatský jazykový atlas. Tento atlas, náležitě koncipovaný a realizovaný,⁵⁾ bude poskytovat výborné východiště pro další, nejrůzněji zaměřená karpatologická bádání lingvistická i jiná. Atlas připravují odborně školení lingvisté, resp. celé pracovní kolektivy lingvistů při akademických věd nebo vysokých školách jednotlivých zúčastněných zemí, koordináčním a řídicím orgánem všech atlasových prací jako celku je pak mezinárodní

¹⁾ A. Vašek, La colonisation et la langue, *SPFFBU* /1964/A 12: 47—58, Brno.

²⁾ Jde o zastánce a odpůrce tzv. rumunské teorie; srov. A. Vašek, Sur la méthodologie des recherches carpatologiques linguistiques (À propos de l'ouvrage *Valași na Moravě* de D. Krandžalov), *Romanoslavica* 1967/XIV: 13—38, Bukurešť.

³⁾ Viz A. Vašek, Lingvističeskaja karpatologija (*K voprosam kontaktnoj lingvistiki karpatskoj jazykovoj oblasti*), *Voprosy jazykoznanija* 1976/2: 17—23, Moskva.

⁴⁾ O těchto přípravných pracích pro KJA píše S. B. Bernštejn, *Problemy karpatskogo jazykoznanija, Karpatckaja dialektologija i onomastika*, Moskva 1972.

⁵⁾ Srov. A. Vašek, *Koncepcie a realizace Karpatského lingvistického atlasu*, ref. na bratislavském karpatologickém sympoziu 1974 (v tisku).

kolektiv, složený ze zástupců daných národních badatelských center — Mezinárodní pracovní skupina pro KJA.⁶⁾ Pracovní porady MPS se konají pravidelně jednou ročně. První zasedání, Meždunarodnaja naučnaja konferencija „Problemy karpatského jazykoznanija“, které uspořádal Institut slavjanovedenija i balkanistiki AN SSSR v Moskvě 24.—26. 4. 1973, znamenalo úvodní vědecké představení celého projektu a jeho lingvistické i interdisciplinární zdůvodnění. Druhé zasedání — „Druhá mezinárodní porada o Celokarpatskom dialektickom atlase“ —, organizované Univerzitou Komenského v Bratislavě (Modra—Piesky, 15.—17. 5. 1974), stanovilo jednotlivé pracovní etapy projektu a žádoucí časový harmonogram jejich realizace.⁷⁾ (Při očekávaném postupu prací má být úvodní svazek KJA připraven do tisku k IX. mezinárodnímu sjezdu slavistů v Moskvě 1983).

Ve dnech 21.—23. dubna 1975 se konalo třetí zasedání Mezinárodní pracovní skupiny pro KJA. Obdobně jako zasedání moskevské, mělo i toto zasedání („Meždunarodnaja naučnaja konferencija po Obščekarpatskomu dialektologičeskomu atlasu“) celkovou povahu početně oblesaného mezinárodního kontaktologického sympozia karpatologického. Konalo se pod záštitou prezidenta AV MSSR akad. Ja. S. Grosula. Organizoval je Institut jazyka i literatury AN MSSR v Kišiněvě. Jádro projednávané tematiky představovala příprava KJA — hodnocení dosud vykonané práce v jednotlivých národních centrech a zpřesněné stanovení úkolů pro následující údobí, tj. do příštího pracovního zasedání MPS. Již nyní je zřetelně vidět hodnotu atlasových výzkumů pro hlubší osvětlení historie jazykových kontaktů v karpatském, resp. karpatsko-balkánském areálu, a vůbec plodnost úzké mezinárodní vědecké spolupráce (v našem případě akademií věd a vysokých škol zemí střední a jihovýchodní Evropy) pro vědecký pokrok.

V údobí od bratislavského zasedání MPS do zasedání kišiněvského pokračovaly práce na Atlase v zásadě podle v Bratislavě dohodnutého pracovního harmonogramu: v jednotlivých národních centrech byly dále rozpracovávány teoretické zásady budoucího atlasu, byl získáván a dlel i zpracováván nový jazykový materiál z rozmanitých lingvistických, etnograficko-folkloristických a historických pramenů, pracovalo se na stanovení celkového atlasového areálu a bodů sítě v něm, a konečně se kolektivně projednával kišiněvský návrh moldavského dotazníku jako dlelšího podkladu pro vytvoření budoucího jednotného mezinárodního (celokarpatského) Dotazníku KJA.

Zasedání se zúčastnilo na 60 badatelů z 5 států: BLR, ČSSR, NDR, PLR, a především ovšem ze země pořadatelů, Sovětského svazu. Šlo o pracovníky řady akademických ústavů (Institut slavjanovedenija i balkanistiki AN SSSR, Moskva, Institut jazyka i literatury AN MSSR, Kišiněv, LO Instituta jazykoznanija AN SSSR, Moskva, Institut za bulgarski ezik na BAN, Sofie, Ústav pro jazyk český ČSAV, Brno) a univerzit, resp. pedagogických institutů (v Berlíně, Bratislavě, Černovicích, Drogobyči, Kišiněvě, Krakově, Prešově, Užhorodě a Žitomiru). Jednání se bohužel opět nezúčastnili zástupci karpatologů z RSR a MLR. Konferenci pozdravila a zá-

⁶⁾ Bude-li tato MPS — pisatel je jejím členem za českou stranu — tvořit složku Komise slovanických jazykových kontaktů při Mezinárodním komitétu slavistů, anebo zůstane orgánem na MKS nezávislým, spočítavajícím pouze na vzájemných dohodách zúčastněných badatelských institucí, bude vyřešeno na zasedání KSJK/MKS, nejspíšeji však při příležitosti VIII. mezinárodního sjezdu slavistů v SFRJ 1978.

⁷⁾ Viz např. A. Vašek, Jazykové kontakty v Karpatech, *Jazykovědné aktuality 1975/XII/2*: 57—61, Praha (= zpráva o bratislavském zasedání; sborník jeho materiálů vydává Univerzita Komenského v Bratislavě).

vážnost studia karpatské problematiky vyzvedla řada předních představitelů sovětské vědy, mj. i prezident Akademie věd MSSR akademik Grosul.

První část vlastního pracovního zasedání byla věnována přednáškám a diskusím o otázkách (zvláště lingvistické) karpatologie vůbec a Karpatského jazykového atlasu zvláště. Zahájil ji vedoucí sovětský badatel S. B. Bernštejn („Lingvističeskije aspekty karpatistiki“). Podtrhl důležitost komplexního přístupu k výzkumu etnolingvistické situace v karpatském areálu, jehož jazyková osobitost i vnitřní jednota jsou dány řadou shodných lexikálně-sémanticko-slovotvorných rysů, odrážejících specifickou hmotnou i duchovní kulturu karpatských národů. Zkartografování těchto karpatismů pomůže vyřešit řadu základních lingvistických i historicko-kulturních otázek. Karpatský jazykový atlas se tak jeví jako dílo naléhavě aktuální. A. V. Desnickaja („Problemy interferencii jazykov karpato-balkanskogo areala“) připomněla, že se lingvistické a historicko-kulturní problémy karpatologie těsně stýkají s otázkami balkanistiky, z nichž mnohé mají obecný význam pro celý karpatsko-balkánský areál. Z tohoto hlediska zasluhují podle ní zvl. pozornost mnohé jevy vlastně balkánských jazyků, zejména albánštiny, které nejednou pomáhají objasnit etymologii balkanismů proniknuvších do karpatského areálu. Albánský pastevecký slovník je bohatý. Vedle románských a slovanských prvků má silnou vrstvu starobylou, jejíž prozkoumání může objasnit povahu paleobalkánského dědictví, dochovaného v lexiku slovanských a východorománských jazyků na Balkáně a v oblasti Karpat. P. Ondrus („Aspekty pri výbere slov pre Celokarpatský dialektologický atlas“) podtrhl význam aspektu historického, v druhé řadě pak též lingvo-geografického. Podle autora se při sběru materiálu pro Dotazník KJA a pro KJA nemá přihlížet k argotismům, výrazům slangovým a žargonovým, k neologismům (přejímkám z moderních spis. jazyků nebo tzv. nářečním polonismům, ukrajinismům atd.) ani k názvům onomatopoickým z nářečí národních jazyků karpatsko-balkánského areálu; pozornost se má zaměřit na běžná slova a termíny, archaismy, historismy a přejímky, které jsou v dialektech tří, výjimečně — v historicky zdůvodněných případech — alespoň dvou jazyků karpatsko-balkánské oblasti. A. Zaręba („Z prac nad polską wersją kwestionariusza OKDA“) vymezuje Dotazník KJA jako soubor jevů lexikálně-sémantických, spjatých s karpatským terénem a karpatskou kulturou. Souhlasí s dohodnutým sestavováním podkladových (= národních) dotazníků KJA na základě excerpce prací z lingvistické a etnografické karpatologie, ovšem s nutnou resignací na jevy příliš dříkí a s omezením počtu otázek na 1000—1300. Navrhl vytvořit Dotazník KJA obecný (asi 500—800 ot.), pro výzkum ve všech bodech studovaného terénu, na husté síti, a dříkí („szczegółowy“), týkající se dříkích otázek (szczegółowy) karpatské kultury, pro výzkum ve speciálně vybraných bodech, na řídké síti (např. v místech s dodnes živými tradicemi pasteveckými.) A. Vašek („Karpatskije izolirovannyje jazyki i Karpatskij lingvističeskij atlas“) pojednal o typologické stratifikaci karpatských izolovaných jazyků⁹⁾ — někdy jediném to zdroji potřebných jazykových informací pro KJA — a využitelnosti jejich materiálu pro Karpatský jazykový atlas, podmíněné však důsledným respektováním speci-fičnosti izolovaného jazykového útvaru i teoretických zásad lingvistické geografie. Zdůraznil, že pro KJA jako zamýšlený atlas všekarpatský nebude proto možné suplování studia jazykové situace žádně z národních oblastí vlastního karpatského

⁹⁾ Viz A. Vašek, K vývoji 'izolovaného' slovanského jazyka, *Slavia* 1975/XLIV: 1—6, Praha; též, On the Problem of the Isolated Language, *Folia Linguistica, Acta Societatis Linguisticae Europaeae* 1976/XI/1—4: 85—124, Haag.

teritoria poznáním mimo danou oblast ležícího příslušného jazyka izolovaného. M. Sl. Mladenov („Iz b71garakata dialektna leksika“) názorně představil geografické rozšíření sémantického pole bulharských sloves *doja* „dává mléko, dojí“ (o zvířeti), *kormja* „krmí dítě mlékem, kojí“ (o člověku), *mlezja* „získává mléko dojením zvířete, dojí“ a ukázal jejich příslušnost k hlavním dialektickým skupinám bulharského jazyka: a) nejzápadnější, b) západní (až po hranici jat) a c) východní (na východ od hranice jat). K. Gutschmidt („Areály nekotorych bolgarskich sootvetstvij karpatokrajinskim leksemam“) se zabýval otázkou lexikálních vztahů karpatskoukrajinských nářečí k dialektům bulharským. Ukázal řadu bulharských lexémů s paralelami („sootvetstvijami“) v jihozáp. dialektech ukrajinských a stanovil jejich geografické rozšíření. Podle autora zde možno vyčlenit tyto zóny karpatismů: západobulharskou, západobulharskorupskou a (pouze) rupskou; stanovené zóny autor doložil příklady. L. A. Gindin, I. A. Kalužskaja („K voprosu o leksičeskich karpaticznych substratnogo proischoždenija“) ukázali, že nejcharakterističtější rysy karpatské situace — mixoglosie a etnické převrstvování — byly v tomto areálu vždycky přítomny. Nositelé slovanského, a ještě dříve románského jazyka se zde dostali do substrátově-adstrátových (raději: adstrátově-substrátových, AV) vztahů s Dáky, Illyry, Germány, Kelty a Iránci. Podle autorů jen metoda jazykovězeměpisného výzkumu může dát spolehlivou představu o zónách rozšíření a centrech iradiace karpatismů na pozadí diachronické lingvo-etnické situace. A. I. Jeremija („Orogračičeskije terminy v karpatskoj toponymii“) uvedl, že karpatská toponymie je podmíněna geograficky, historicky i lingvisticky. Obsahuje četné, co do původu i povahy realii různé geografické termíny, zejména bohatou terminologii horských útvarů. Autor rozebíral orografické termíny a od nich utvořená toponyma vyakutující se v dialektech výchromán. obyvatelstva Podkarpátí a Zakarpátí. Toponymie tak spolu s dialektologií svědčí o jazykové jednotnosti karpatské oblasti, tvořené systémem dialektů geneticky příbuzných i nepřibuzných jazyků. J. Kriššaková („Niekolko poznámok k poľsko-slovenskej interferencii v goralskej oblasti na Spiši“) ve svém příspěvku pojednala o produktivnosti některých slovotvorných typů při tvoření životných jmen v goralské oblasti na slovenském Spišku, svědčících o mezijazykovém působení a interferenci polsko-slovenské. L. V. Krakaliová („Moldavsko-ukrajinskoje vzaimodejstvije v antroponymii Bukoviny“) pojednala o moldavských osobních vlastních jménech užívaných v rodinách Ukrajinců, o historickém významu (sémantické stránce) každého z nich a o jejich slovotvorných modelech. Vzájemné působení antroponym je však proces dvoustranný. Zvláště proto referentka vykládala i obrácené procesy — užívání ukraj. jmen v moldavských rodinách sovětské Bukoviny. Autorka dochází k závěru, že užívání jmen jednoho jazyka v jiném (nepřibuzném) jazyce vzájemně obohacuje antroponymický systém každého z nich. V dnešní době probíhá svérázné „křížení“ antroponymických systémů. G. F. Šilo („Interferencij s slavjanskich i drugih jazykov v zone Karpat“) ve svém vystoupení rozebral některé karpatsko-balkánské lexikální jevy, o kterých se, jak říká, v lingvistické literatuře nejdou vůbec nemluvílo. S. V. Semčinskij („Mezjazykovaja izosemija v karpatskom areale“) mluvil o izosémii jazyků a dialektů v karpatském areálu; rozumí jí izomorfnost exformy lexikálních jednotek nebo stejnost sémantických struktur slov různých jazyků. Mezijazyková izosémie může podle něho být konstruktivní a tvarová („figurnaja“). V karpatském areálu má osobitý význam mezijazyková izosémie původu interferenčního. (Autor uvedl příklady izosémie východorománsko-ukrajinské.) K. F. German („Prilagaťelnyje v sisteme vostočno-slavjano-vostočnoromanskich jazykovych zaimstvovanij“) analyzoval slovanaké

adjektivní výpůjčky ve východorománských jazycích i východorománské adjektivní výpůjčky v ukrajinštině. Mluvil o slovotvorných modelech těchto adjektiv, stupni adaptace, tvoření derivátů, příčinách přejímání, areálech jejich rozšíření a o sémantice přejatých adjektiv. N. V. Nikončuk („Severnyje granicy romanizmov v pravoberežnopolesskich govorach“) představil tu část map díla „Lexičeskij atlas pravoberežnogo Polesja“, na které jsou načrtnuty severní hranice výchromán. slov přejatých poleskými nářečmi ukrajinského jazyka a frontálně z jižních ukrajinských nářečí. Enklávový („ostrovnoj“) charakter rozšíření některých slov se dá podle autora vysvětlit tím, že tyto názvy byly přejaty zároveň s reáliemi, které byly na Polesí přineseny jako etnografismy. P. N. Lizanec („Mesto leksičeskich paralelizmov [sinonimov] v ,Obščekarpatskom dialektologičeskom atlase““) hovořil o nutnosti pojmut do Dotazníku KJA ne pouze karpatismy, ale i jejich paralely a dublety (synonyma). Mapy KJA by měly být úplné. Vyjádřil se ke struktuře lexikálních a sémantických položek Dotazníku, podal vymezení pojmu „karpatismus“ a pojednal o metodice zjišťování a sbírání lexikálních dublet (synonym). G. I. Melika, J. J. Šraml („Lingvogeografičeskij metod vyjavlenija skrytoj leksiko-semantičeskoj interferencii“) pojednali o výzkumu mezijazykových kontaktů na materiálu ukrajinského, maďarského a německého jazykového idiomu v Zakarpatí, a to o otázce skrytého („diskretnogo“) interferenčního míšení, týkajícího se sémantické struktury slova. Skryté míšení v sémantice slov vzájemně na sebe působících U, M a N jazykových idiomů Mukačeva a okolí doložili příklady polysémie a sférou upotřebení U slov *ruka*, *holova* a adekvátních jim výrazů M (*kéz*, *fej*) a N (*Hand*, *Kopf*). Výzkum autorům ukazuje, že se s pomocí lingvogeografie stává možným vyzkoumat, kolik a jaké izosémy adekvátních slov zkoumaných jazyků existují v daném areálu a jak se mění polysémie slova v každém jednotlivém zkoumaném bodě. I. V. Popescu („Mesto vostočnoslavjanskich elementov v moldavskoj botaničeskoj nomenklature Severnoj Bukoviny ŮSSR“) analyzoval přes 60 slov. Většina z nich prodělala náležité („sootvetstvujuščije“) fonetické změny, menšina změny sémantické. Podle autora do slovanské části Dotazníku KJA nutno pojmut ty lexémy, které mají poměrně veliké areální rozšíření (*bapka*, *smorodinv* ap.). R. Ja. Udler („Značeniye vostočnoromanskogo jazykovogo elementa v Obščekarpatskom dialektologičeskom atlase“) připomněl skutečnost, že výchromán. jazykové elementy pronikly v té či oné míře do všech jazyků karpatské oblasti a měly při formování karpatského jazykového celku značný vliv na jazyky tamních Slovanů i jiných etnických skupin. Budoucí KJA dovolí nejen stanovit přesný areál rozšíření výchromán. lexémů, nýbrž i odhalit jejich sémantické změny, dobu jejich přejetí, cesty jejich pronikání etc. Přitom se výchromán. jazykové elementy v alogenních karpatských dialektech vztahují nejen k pastevectví, ale — následkem těsných a dlouhodobých různorodých vztahů mezi jednotlivými etnickými útvary (národy) Karpat — i k jiným sémantickým okruhům. G. P. Klepikovová („Někotoryje aspekty izučeniya semantiki i ieh otaženiye v Programme-voprosnike ŮKDA“) zdůraznila, že výstavba otázek v budoucím Dotazníku KJA musí přihlížet k poznatkům teorie sémantického mikropole. Principy stavby tohoto mikropole mohou být rozmanité: s přihlédnutím k metodice N. I. Tolstého, vymezeního hranice mikropole veličinou sémantické „amplitudy“ toho či onoho lexému v celém kontinuu zkoumaných dialektů, je to princip sémaziologicko-onomaziologický, při němž se za výchozí přijímá extralingvistický fakt — skupina reálií spojená blízkostí funkcí. V. V. Korčmarová („O ijerarhii značenij v Programme ŮKDA“) naznačila postup kišinevského centra při sestavování návrhu moldavské složky Dotazníku KJA: 1. u sémantických hesel

polysémantických slov se autoři snažili jasně oddělit obecný, základní („rodovoj“) význam od řady dílčích, podružnějších („vidových“); 2. bylo seriózně přihlédnuto ke vztahu mezi významem původním a odvozeným; 3. při sestavování hesla bylo jako prvořadý princip přijato rozšíření toho či onoho významu daného slova; 4. sémantika některých slov je natolik rozvětvená, že vytváří několik svazků sémantických významů, v jejichž čele jsou klíčové významy těchto termínů; 5. přenesené významy ap. se uvádějí na konci sémantických hnízd. Etnografka V. V. Usačeva („Etnografičeskije aspekty v Programme OKDA“) pojednala o karpatsko-balkánském obřadu „polaznik“, doloženém — mimo češtinu — u všech slovan. národů této oblasti, a o jeho etnickém charakteru. Ze sémantiky rumunského (doloženého jen v Transylvánii) polaznik „první příchodí do domu na den sv. Vasila (2. ledna)“ a z nepřítomnosti tohoto termínu v moldavštině autorka vyvozuje, že etnografové neprávem ztotožňují dva typologicky shodné, avšak geneticky různé obřady: slovan. polaznik a moldavský Vestitorul. Přednášející zdůraznila užitečnost včlenění otázek týkajících se duchovní kultury lidu karpatsko-dunajského bazénu do Dotazníku KJA pro získání nových poznatků o životě starého osídlení Karpat. Hmotné kultuře Karpat, klasifikaci orebného náradí v karpatském Podněstří se věnoval etnograf N. A. Demčenko („Klassifikacija tipov pachotnych orudij v Karpato-Dnestrovskom areale“).

Diakuse — zvláště k referátům obecnější povahy — byla velmi živá. Mimo přednášející se jí zúčastnili i další přítomní badatelé, m. j. dva přední představitelé sovětské (moldavské) vědy: lingvistka—kontaktoložka T. P. Iljašenkova a historik A. M. Lazarev.

Kolektivní projednávání podkladu pro moldavskou složku budoucího jednotného Dotazníku KJA, které tvořilo náplň druhé (podstatně kratší) části pracovního zasedání, se ukázalo jako obecně velmi prospěšné. Přineslo jednak některé jednotlivé poznatky věcné, jednak, a to především, ujasnění a sjednocení některých obecných otázek metodologických, nutné pro úspěšné redigování konečného Dotazníku KJA.

V souladu s harmonogramem prací přijatých v Bratislavě v r. 1974 konference nakonec stanovila požadavek dokončení konceptů jednotlivých národních složek Dotazníku KJA do 1. 3. 1976, aby je bylo možno kolektivně posoudit na příštím pracovním zasedání v březnu 1976 v Užhorodě. Datum příští (čtvrté) konference o KJA se má konat v druhém pololetí 1976 v Krakově. (Náplň: konečné zredigování a schválení jednotného Dotazníku KJA.⁹⁾ Byla zvolena redakční rada Dotazníku: S. B. Bernštejn, I. O. Dzendzelivskij, P. N. Lizanec, M. Sl. Mladenov, P. Ondrus, R. Ja. Udler, A. Vašek, A. Zaręba. Prvořadou úlohou jejich členů bude příprava konečného Dotazníku KJA, stanovení počtu zkoumaných atlasových bodů a jejich rozmištění na daném národním teritoriu, jakož i vedení veškeré atlasové práce na KJA ve svých zemích. Konference na závěr vyjádřila názor o prospěšnosti oficiálního ustavení Komise slovanských jazykových kontaktů při MKS pro náležitou realizaci Karpatského jazykového atlasu.¹⁰⁾

Přípravy Karpatského jazykového atlasu jsou zatím, pravda, více méně v počátcích a jeho sestavovatele a vydavatele zde čeká ještě dlouhá a nesnadná cesta. V závažnosti a aktuálnosti zkoumané problematiky i ve všestranně dobrých vzá-

⁹⁾ Autorovu zprávu o obou těchto zasedáních viz v Jazykovědných aktualitách 1977, Praha (v tisku).

¹⁰⁾ V údobí mezi konferencí užhorodskou a krakovskou se konalo zasedání Mezinárodního komitétu slavistů v Mnichově; na něm byla KSJK/MKS oficiálně ustavena.

jemných vztazích mezi jednotlivými zúčastněnými zeměmi je však spolehlivá záruka toho, že se potřebná mezinárodní koordinace prací na KJA bude v žádoucím rozsahu i kvalitě rozvíjet. Při existujícím opravdovém zaujetí členů karpatologického atlasového kolektivu, a zajisté také díky potřebnému porozumění pro závažnost tohoto výzkumného úkolu ze strany vedení všech participujících vědeckých pracovišť dá se pak právem očekávat, že se práce na KJA budou realizovat i v plném souladu se zmíněným v Bratislavě přijatým časovým harmonogramem.

1

2

3

4

5

6

7